

УДК 781:7.071.1

Роксоляна **Мисько-Пасічник**

старший науковий співробітник Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові, викладач кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини Національного університету «Львівська політехніка»

Роль пісні в житті Еммануїла Миська: мереживо спогадів доньки

Анотація. Досліджено талант Еммануїла Миська у сфері музичного мистецтва. Розглянуто митця як шанувальника народної музичної творчості та неперевершеного виконавця народних пісень. Акцентовано увагу на музичних вподобаннях митця та вплив музичного мистецтва на творчість скульптора.

Музикальність Е. Миська мала кілька сфер свого прояву: у професійній діяльності як автора портретів музикантів, у сфері спілкування з друзями музикантами та саме як музиканта.

Уже з молодих років Еммануїл виявив свої музичні здібності. Знаємо, що грав на мандоліні в самодіяльному оркестрі, любив час від часу грати на губній гармошці. Також у різні роки співав у хорі.

Перший музичний осередок у житті юного митця з'явився у 40-х рр. минулого століття. Навчаючись у художньому училищі, Еммануїл знайомиться з родиною своєї майбутньої дружини Надії Королевич. У родині Королевичів завжди звучала музика: мама Ольга була доброю піаністкою, її доньки Надія, Софія і Лідія також були музикальні, разом творили чудове вокальне тріо, крім того, Софія грала на цитрі... Але головним організатором музичних вечорів була талановита композиторка-піснярка, найстарша із сестер, тоді – студентка львівського музичного училища Ліда Королевич. Її пісні в авторському виконанні творили особливу атмосферу, яка так контрастувала з характером

масових пісень повоєнного часу. Написані в 1940-х роках, ці твори ввібрали в себе настрої ліричних пісень січових стрільців, танцювальні ритми естрадної музики 1930-х років. Це була музика іншого світу, іншої епохи. У ті тяжкі повоєнні роки пісня давала сили, надію, підносила над невтішною реальністю. Про цей період Е. Мисько згадував на Вечорі пам'яті Лідії Королевич 1998 року: «Лідині мелодії перенесли мене у повоєнні 1947–1950 рр., коли ми, ще дуже молоді, були студентами різних навчальних закладів – технічних, гуманітарних чи музичних; ми ж із Надією Королевич та Мартою Луненко навчалися у Львівському художньому училищі. Так через Надію я увійшов у родину Королевичів. Сьогодні я живо уявляю собі ті вечори, бачу всіх, хто був на них. Різні то були люди, різних занять і зацікавлень, але всіх об'єднувала пісня, музика. Тож найчастіше співали. А бідося була жахлива. Тому-то кожен щось своє приносив, що міг, для того, аби не бути голодними. Але завжди був чай і щось до чаю, завжди була пісня...».

Лідині пісні, пройняті тонкою душевною лірикою, що вирізнялися своєю суто українською барвою на тлі воєнних, надто «ура-патріотичних» творів, не могли на той час знайти належного місця у радянській пісенній культурі, але постійно звучали у вузькому колі родини й друзів.

У родині Миськів довго зберігалася традиція музичних вечорів, зокрема, інструментальної музики, в яких брали участь піаністка Ольга Королевич, її син Олександр (гітара) і шваґро Євстахій Макар (скрипка). Це були справжні домашні концерти, що збирали всю родину. Без музики, пісні не обходилося жодне сімейне свято. Королевичі, Дороші, Миськи, Чуквінські – три покоління родин мами і тата впродовж багатьох років збиралися разом з нагоди важливих подій. Основним атрибутом таких зібрань була пісня, а родинним хором незмінно керував наш тато. Пісні лилися одна за одною: «Летів пташок понад воду», «Стоїть гора високая», «Лелеченьки», а далі веселіші – «Ой служив я в пана», «Ой чорна я си, чорна», «Чи ви ня, музики, не спізнали», «Як засядем, браття, коло чари», «При каноні стояв», «Била мене мати». І кульмінацією були завжди сольні пісні в татовому виконанні, серед них знаменита

балада «Наша пані цісарева». Пригадую, коли хтось із присутніх намагався починати пісню не з того куплету, Тато тут же зупиняв «співака» і казав: «Зачекай, то так має бути і далі звучало його соло: «Наша пані цісарева тяжко занепали і юж цалих дві неділі з лужка не вставали...».

Але не тільки родинне коло давало музичну «поживу» митцеві. Серед його друзів було багато професійних музикантів і музикально обдарованих колег.

Друзі молодих років – тріо сестер Байко – Марія, дружина близького приятеля Василя Одрехівського, Даниїла – дружина сусіда по майстерні Юрія Амбіцького, старший колега Яків Чайка і його дружина – солістка львівської опери Володимира, диригент Володимир Пекар і його дружина Марія, піаністка Марія Крих.

Пригадую з дитинства, що ми завжди із сім'єю відвідували концерти тріо сестер Байко, капели «Трембіта», якою диригував Володимир Пекар, виступи хору працівників зв'язку (тепер капела «Боян» ім. Євгена Вахняка), де співала Марія Пекар, прем'єри оперних вистав, зокрема за участю Володимири Чайки. Тож тоді формувалися і мої музичні вподобання. Із цих далеких часів виринають музичні спогади: чую голос Марії Байко, що виконує знамениту «Тайну» Людкевича; у виконанні тріо сестер відлунюють українські народні пісні «Як я си заспівам трьома голосами», «Не мелем», «Українська баркарола» Людкевича. А львівський оперний театр став для мене другим домом, адже там у хорі співала моя мама, я часто була на виставах за лаштунками, і навіть декілька років виступала на сцені в ролі маленького Чіо-Чіо-санчика в опері Дж. Пуччіні «Мадам Баттерфляй».

Як майстер психологічного портрета, Е. Мисько створив низку образів своїх сучасників-музикантів і музикантів минулого. Серед портретованих діячів музичної культури назву такі роботи: скульптурний портрет Марії Байко (1961), меморіальна таблиця Соломії Крушельницькій (1977), і ця таблиця залишилася документом радянської епохи: автор не міг написати правдивий текст, що Соломія Крушельницька не тільки мешкала в цьому домі від 1939 р., а була власницею з 1903-го р.: скульптурний портрет скрипальки Люби Чайківської (1984); композитор Ф. Шопен (1987);

скульптурний портрет співачки Уляни Чайківської (1994); скульптурний портрет українського композитора з Франції М. Кузана (1994); скульптурний портрет композитора М. Скорика (1994); скульптурний портрет співачки Люби Білаш (1997, канадійська співачка, композиторка); скульптурний портрет і медаль співака Володимира Луціва (1998, співак і бандурист, виконавець, зокрема, пісень Богдана Весоловського); скульптурний портрет піаністки Марії Крушельницької (1999).

Під час засідань, зборів Е. Мисько завжди мав наготові ручку і аркуш паперу. Тож серед його дружніх шаржів, звичайно, є образи музикантів: композитори Станіслав Людкевич, Анаталій Кос-Анатольський, Андрій Штогаренко, диригент Ігор Лацанич і Володимир Пекар, композитор і диригент Микола Колесса, «Піаніст», співак Микола Кондратюк, співачка Володимири Чайка.

І все ж у пам'яті сучасників Е. Мисько залишився як палкий шанувальник народної музичної творчості та неперевершений виконавець народних пісень. Часто згадують новорічні вечори у Спілці художників часів хрущовської відлиги, де організаторський хист, мистецький талант, дотепність, почуття гумору Е. Миська творили незабутню атмосферу музичного свята. Запрошували народних музикантів, троїстих музик. Від запальних танців тремтіла підлога, від гуртового співу дзвеніли шибки у вікнах. У такі моменти відходили на задній план усі проблеми, труднощі, непорозуміння, і усі присутні ставали єдиним згуртованим колективом...

У якому б товаристві не перебував Е. Мисько, він завжди був центром дійства. Без нього не було настрою, атмосфери, не співалася пісня. Марія Пекар згадувала, що навіть у товаристві диригента Володимира Пекара імпровізованим хором керував Е. Мисько.

Улюблених пісень в Е. Миська було багато. Серед них багато лемківських (завдяки Одрехівським – «Не мелем», «Гаєм зелененьким», «Команиця»), пісні січових стрільців, повстанські, які він співав усе життя («Човен хитається», «Бо війна війною», «Подай рученьку, дівча, на прощання»), застольні («Як засядем, браття», «Гей, наливайте повнії чари», «Ой насувалась та чорная хмара»), ліричні («Летів пташок»,

«Крилець, крилець», «Ставок заснув»), жартівливі («Катерина», «Ой служив я в пана», «Чи ви ня, музики, не спізнали», «На поточку'м прала», «Фурт-фурт»), знаменита балада «Наша пані цісарева». А чи знаєте, яким був гімн скульпторів? Відкрию таємницю: знаменитий «Здох канарек».

Тато ніколи не скаржився, що йому важко. Його особисті переживання, труднощі він залишав глибоко в душі, і тільки пісня могла виявити справжні емоції, зняти напругу, окрилити й дати сили далі жити і творити. Пісня стала для митця вірним другом, розрадою, тим психоемоційним якорем, який допомагав долати життєві бурі та шторми.

То що ж такого ховає в собі пісня, що без неї неможливо жити? Послухаємо слова видатного українського письменника і перекладача, автора есе про Лиду Королевич – Андрія Содомори: «Чар музики, зокрема, у тому, що вона найбільше спричиняється до руху душі: людина – ось тут, у конкретній точці простору й часу, а з першим співзвуччям одразу опиняється десь в іншому місці, в іншому часі. І саме той рух усупереч невідхильній часовій течії, та «невагомість», те реальне відчуття звільненої від тілесного тягаря душі (кажемо ж: «душа співає») – ставлять музику над інші види мистецтва; музику й передусім – пісню» [6].

Замилування народною піснею передалося і наступним поколінням Миськів. Сини Роман і Юрій разом з їхнім двоюрідним братом Володимиром Королевичем і приятелем Романом Лемішком створили у 1970-х роках вокально-інструментальний ансамбль «Грай, музико!», основу репертуару якого становили українські народні пісні. Одного разу ВІА «Грай, музико!» навіть потрапив на львівське телебачення!

Донька Роксоляна здобула професійну музичну освіту у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка за спеціальністю «музикознавство», керує церковним хором у храмі св. Климентія Папи у Львові, пише пісні.

Старший син Роксоляни Гордій поєднав два таланти свого діда – мистецький (закінчив 2009 р. відділ скульптури Львівського державного коледжу декоративно-ужиткового мистецтва ім. Івана Труша) і музичний. Це поєднання отримало оригінальну «матеріалізацію» – Гордій почав майструвати колісні ліри

– давній український музичний інструмент, звучання якого він уперше почув у 4-річному віці. Сьогодні він є автором понад 50-ти інструментів. Крім того, Гордій займається сольною виконавською творчістю, у тому числі популяризуючи пісні з репертуару діда Мілька. Серед цих пісень варто згадати улюблені Татові пісні: «Команиця», «А хто пиво п'є», «Летів пташок», «Гаєм зелененьким».

Онuki Еммануїла Миська – Ганна (донька Ореста), Олекса (син Юрія) і Данило (молодший син Роксоляни) навчалися в музичних школах, хоча й не пов'язали своє професійне життя з музикою.

Ювілеї, дні народження, релігійні свята і сьогодні збирають велику родину Миськів у берегині роду Надії Мисько. І знову звучать улюблені пісні Еммануїла Петровича, але щоразу у великому родинному хорі нам так бракує Татового соло...

1. Еммануїл Мисько: альбом / авт.-упоряд. В. П. Павлов. Київ : Мистецтво, 1978. 97 с., іл.
2. Еммануїл Мисько. Мої друзі: вист. творів: [каталог] / авт.-упоряд. О. Пеленська. Львів, 1989. 12 с. : іл.
3. Мисько-Пасічник Р. Рід Нижанківських. *Український родовід*: матеріали Третьої міжобласної генеалогічної конференції, 24-25 листопада 2001 р. / упоряд. А. О. Огорчак. Львів, 2003. С. 168-178.
4. Мисько-Пасічник Р. Еммануїл Мисько. Митці Львівщини: Календар знаменних і пам'ятних дат на 2004 рік / ЛОУНБ ; Муз.-мемор. музей С. Крушельницької у Львові ; упоряд. : Н. Письменна, О. Галевич. Львів, 2004. С. 40-44.
5. Неповторний митець, світла особистість: Фрагменти спогадів близьких і друзів, колег і знайомих до 75-річчя від дня народження Еммануїла Миська. *Дзвін*. 2004. С. 164-171
6. Так жаль мені минулих днів. Пісні Лідії Королевич на тлі її літ: Есе, пісні, спогади / упоряд. Р. Мисько-Пасічник, літ. ред. А. Содомора. Львів, 2001. 56 с.
7. Яців Р. Скульптор Еммануїл Мисько. Світло долі: мистецтвознавче дослідження / вступ. слово А. Чебикіна. Київ : Криниця, 2009. 224 с. : іл.

References

1. Pavlov, V. (1978). Emmanuil Mysko: album. Kyiv: Mystetstvo, 97 p. [In Ukrainian].
2. Pelenska, O. (1989). Emmanuil Mysko. Moi druzi: vyst. tvoriv: katalog [Emmanuil Mysko. My friends: play. of works: catalog]. Lviv, 12 p. [In Ukrainian].
3. Mysko-Pasichnyk, R. (2003). Family Nyzhankivskykh. Ukrainnyi rodovid: materialy Tretoi mizhoblasnoi henealohichnoi konferentsii (24-25 lystopada 2001 r.) – 3rd Scientific Conference. (pp. 168–178). Lviv. [In Ukrainian].
4. Mysko-Pasichnyk, R. (2004). Emmanuil Mysko. Myttsi Lvivshchyny: Kalendar znamennykh i pamiatnykh dat na 2004 rik / LOUNB [Emmanuil Mysko. Lviv Artists: Calendar of Memorable and Memorable Dates for 2004 LOUNB]. Lviv, P. 40-44. [In Ukrainian].
5. Nepovtorni mytets, svitla osobystist: Frahmenty spohadiv blyzkykh i druziv, koleh i znaiomykh do 75-richchia vid dnia narodzhennia Emmanuila Myska [Unique artist, bright personality: Fragments of memories of relatives and friends, colleagues and acquaintances for the 75th anniversary of Emmanuil Mysko]. (2004). *Dzvin – The Bell*. P. 164–171 [In Ukrainian].
6. Mysko-Pasichnyk, R., Sodomora, A. (Eds.) (2001). Tak zhal meni mynulykh dniv. Pisni Lidii Korolevykh na tli yii lit: Ese, pisni, spohady [Songs by Lydia Korolevich in the background of her years: Essays, songs, memoirs]. Lviv, 56 p. [In Ukrainian].
7. Yatsiv, R. (2009). Skulptor Emmanuil Mysko. Svitlo doli: mystetstvoznavche doslidzhennia [Sculptor Emmanuil Mysko. The Fate Light: An Art Study]. Kyiv: Krynytsia, 224 p. [In Ukrainian].

ANNOTATION

Roksoliana Mysko-Pasichnyk. The role of the song in the life of Emmanuil Mysko: daughter's lace

Emmanuil Mysko's talent in the field of musical art is explored. The artist is considered as an admirer of folk music creativity and an unsurpassed performer of folk songs. Emphasis is placed on the artist's musical preferences and the influence of musical art on the sculptor's work.